

Nader onderzoek vleermuizen en amfibieën

Onderzoek in het kader van de herontwikkeling aan de Beersteeg Zaltbommel

projectnr. 260866
revisie 01
8 mei 2015

Opdrachtgever

Woonlinie / Van Wanrooij

datum vrijgave	beschrijving revisie 01	goedkeuring	vrijgave
8 mei 2015	definitief	Ir. W.J. Straatsma	ir. M.L.M. Stabel

Colofon

Projectgroep bestaande uit:

drs. L.C. Smitskamp
J.J. de Graaf

Tekstbijdragen:

drs. L.C. Smitskamp

Datum van uitgave:

8 mei 2015

Contactadres:

Beneluxweg 125
4904 SJ Oosterhout
Postbus 40
4900 AA Oosterhout

Copyright © 2014

Ingenieursbureau Antea Group

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Inhoud

	blz.
1	Inleiding 3
1.1	Aanleiding..... 3
1.2	Huidige situatie 3
1.3	Voorgestane ontwikkeling 4
2	Methode 5
2.1	Vleermuisonderzoek 5
2.2	Amfibieën 6
3	Resultaten 7
3.1	Vleermuizen..... 7
3.1.1	<i>Beschrijving veldbezoeken ..... 8</i>
3.1.2	<i>Overzicht gebruik van het plangebied door vleermuizen ..... 8</i>
3.2	Amfibieën 10
4	Conclusies en aanbevelingen 11
4.1	Conclusies onderzoek..... 11
4.1.1	<i>Vleermuizen ..... 11</i>
4.1.2	<i>Amfibieën ..... 11</i>
4.2	Toetsing Flora- en faunawet..... 11
4.2.1	<i>Vleermuizen ..... 11</i>
4.2.2	<i>Amfibieën ..... 12</i>
4.3	Aanbevelingen 12
5	Bronnen 13

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In ruimtelijke plannen is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten. Met andere woorden, in het ruimtelijke ordeningstraject dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is. In dit kader is een natuurtoets flora en fauna uitgevoerd op de locatie Beersteeg te Zaltbommel (Oranjewoud, 2013) waar op een terrein van een kassencomplex nieuwbouw plaats zal vinden. Uit het onderzoek bleek dat vleermuizen en amfibieën mogelijk voor komen in het plangebied. Indien dat het geval is dan heeft de ruimtelijke ingreep mogelijk consequenties voor deze soorten. Daarom is geadviseerd een nader onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van vleermuizen en amfibieën in het plangebied. In onderhavige rapportage zijn de resultaten van het nader onderzoek beschreven.

1.2 Huidige situatie

Het plangebied Beersteeg is gelegen aan de westzijde van Zaltbommel aan de Beersteeg, een dijk die parallel loopt aan de Gamerschedijk en de noordelijk daarvan liggende rivier de Waal. Het gebied was in gebruik voor glastuinbouw. Het oostelijk en zuidelijk deel ligt braak en is sterk verwilderd. Binnen het plangebied ligt een tweetal woonhuizen, direct aan de Beersteeg. Ten noorden van de Beersteeg ligt een nieuw aangelegde parkeerplaats en gebouwen van de hengelsport- en vogelvereniging. In Figuur 1.1. is het plangebied weergegeven.

Figuur 1.1. Begrenzing plangebied (google.maps.nl).

1.3 Voorgestane ontwikkeling

Binnen het plangebied is ruimte voor maximaal 28 nieuwe woningen, bestaande uit rijwoningen, tweekappers en (geschakelde) vrijstaande woningen.

Het uitgangspunt voor de woningbouw is dat de rijwoningen aan de Beersteeg worden gerealiseerd, links en rechts van de bestaande woningen Beersteeg 1 en 3. De vrijstaande woningen worden aan de zuidzijde, met hun achtertuinen grenzend aan het toekomstig groengebied gerealiseerd.

De voorgenomen plannen voor het plangebied zijn strijdig met het vigerende bestemmingsplan ter plaatse. Onderhavig bestemmingsplan vormt een passend juridisch-planologisch kader voor de voorgenomen ontwikkeling.

Figuur 1.2. inrichting plangebied Zaltbommel

2 Methode

Nader onderzoek conform de protocollen is uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen en amfibieën. Eerst zal de methodiek van het vleermuissonderzoek uiteengezet worden waarna de methodiek voor de amfibieën behandeld wordt.

2.1 Vleermuissonderzoek

Tijdens het onderzoek is gewerkt volgens de richtlijnen voor het inventariseren van vleermuizen, die zijn opgesteld door het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus; 'Protocol voor vleermuisinventarisaties' maart 2013.

Tijdens het onderzoek is (gericht) gezocht naar jagende, trekkende en zwermende vleermuizen. Daarnaast is ook gezocht naar paarterritoria en verblijfplaatsen. Vleermuizen gebruiken hun leefgebied door het jaar heen op verschillende manieren. Daarom is het nodig om een vleermuissonderzoek verspreid over het seizoen uit te voeren.

De vleermuisdetector is bij vleermuissonderzoek een onmisbaar apparaat. Met dit apparaat worden de ultrasonische geluiden van vleermuizen hoorbaar gemaakt. Door verschillen in klank, ritme en andere kenmerken is het mogelijk de verschillende soorten te onderscheiden en de aard van gedrag te bepalen.

Er is steeds met twee detectors gewerkt, een Petterson D200 en een Petterson D240x. De D200 was daarbij afgesteld tussen de 20 en 25 kHz en de D240x tussen de 40 en 45 kHz. Op die manier kunnen alle vleermuissoorten, waarvan het voorkomen in Nederland bekend is, worden ontvangen. Met de Petterson D240x detector kunnen tijdens het veldwerk opname worden gemaakt die achteraf geanalyseerd kunnen worden met behulp van het programma Batsound. Vooral voor de soorten van het geslacht *Myotis* is dit noodzakelijk om tot een zekere determinatie te komen.

In totaal zijn acht veldbezoeken (inclusief het amfibieënonderzoek) uitgevoerd in de periode februari tot en met september 2014. Aandacht aan vleermuizen is besteed in de periode van juni tot en met september. In Tabel 2.1 is een overzicht gegeven van de verschillende veldbezoeken die aan het plangebied zijn gebracht. De waarnemingsomstandigheden zijn tevens vermeld.

Tabel 2.1. Overzicht tijdstip en omstandigheden veldbezoeken vleermuissonderzoek.

Datum	Tijd	Gemiddelde temperatuur	Wind	Neerslag	Bewolking
24-2-2014	12.45-14.30	13°C	ZO-1	geen	30%
23-4-2014	12.00-14.00	15°C	geen	geen	40%
02-6-2014	21.00-01.00	16°C	WNW-1	geen	geen
04-6-2014	03.45-05.15	14°C	geen	geen	50%
06-7-2014	21.15-01.00	16°C	WZW-2	geen	100%
07-7-2014	04.30-05.45	13°C	geen	geen	50%
29-8-2014	00.30-02.30	16°C	geen	geen	100%
16-9-2014	23.00-01.00	16°C	geen	geen	geen

In juni en juli is zowel een ochtendbezoek als een avondbezoek uitgevoerd ten behoeve van het onderzoek naar vleermuizen. In augustus en september zijn avond/nachtbezoeken aan het plangebied uitgevoerd.

Voorafgaand aan de avondbezoeken in juni en juli is bij daglicht op de locatie gezocht naar sporen die duiden op aanwezigheid van vleermuizen (vleermuiskeutels, meststrepen, afgebeten insectenvleugels en vetsporen). Daarbij zijn ook holten, spleten en scheuren die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen onderzocht.

Het weer is van invloed op de activiteiten van vleermuizen en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind (meer dan 3 Beaufort), langdurige regenval, dichte mist en temperaturen onder de 12 graden zijn belemmerende factoren. Tijdens dergelijke weersomstandigheden is niet gewerkt.

Gedurende de veldbezoeken werd het onderzoeksgebied te voet doorkruist, zodanig dat een gebiedsdekkende inventarisatie werd verkregen.

2.2 Amfibieën

Onderzoek naar amfibieën in het plangebied is uitgevoerd in de periode van februari tot en met juli 2014. Verspreid over deze periode zijn er vier momenten geweest waarbij er gezocht is naar volwassen amfibieën, larven en pas gemetamorfoseerde dieren (zie Tabel 2.1).

Een belangrijke methode om amfibieën (kikkers en padden) te kunnen vinden bestaat uit het luisteren naar roepende dieren. De mannetjes van kikkers en padden roepen in de paartijd om vrouwtjes te lokken. Deze methode is toegepast tijdens de drie veldbezoeken.

Een andere methode om amfibieën te kunnen vinden is het bemonsteren van het water met een RAVON-schepnet. Alle amfibiesoorten (volwassen exemplaren) en hun eieren en/of larven (juni en juli) kunnen op deze manier worden gevonden. De bemonstering van de poelen heeft intensief plaatsgevonden, waarbij op elke monsterpunt tien meter intensief is geschept. In de avonduren is gebruik gemaakt van een sterke zaklamp om de amfibieën op te sporen.

3 Resultaten

In het plangebied is onderzoek uitgevoerd naar verschillende soorten. Allereerst zullen de resultaten voor het vleermuisonderzoek besproken worden, waarna de resultaten van het amfibieënonderzoek aan bod komen.

3.1 Vleermuizen

Het onderzochte plangebied bevindt zich in een omgeving waar volgens de meest recente verspreidingsgegevens de in de onderstaande tabel (Tabel 3.1) genoemde vleermuissoorten in theorie waargenomen kunnen worden.

In de tabel staat per soort weergegeven hoe ze het landschap gebruiken, waar verblijfplaatsen aange troffen kunnen worden en de status van voorkomen in Nederland.

Daarnaast is met een kruisje per soort aangegeven welke potenties het onderzochte plangebied en de nabije omgeving voor de desbetreffende soort heeft.

Tabel 3.1. Schematische weergave van het landschapsgebruik door vleermuizen.

Soort	Foerageergebied	Zomerverblijfplaats	Kraamverblijfplaats	Paarverblijfplaats	Winterverblijfplaats	Licht jachtgebied	Licht vliegroute	Verblijfplaats in bomen	Verblijfplaats in gebouwen	Status
Gewone dwergvleermuis	X	X	X	X	X					A
Ruige dwergvleermuis	X	-	-	X	X					VA
Rosse vleermuis	X	X	X	X	X					VA
Laatvlieger	X	X	X	X	X					A
Tweekleurige vleermuis	X	X	X	?	?					Z
Gewone grootoorvleerm.	X	X	X	X	?					VA
Watervleermuis	-	X	X	-	-					A
Meervleermuis	-	X	X	-	-					Z
Franjestaart	X	X	X	-	-					Z
Baardvleermuis	X	X	X	-	-					Z
Brandt's vleermuis	X	X	X	-	-					ZZ

*A = algemeen, VA = vrij algemeen, Z = zeldzaam, ZZ = zeer zeldzaam.

3.1.1 **Beschrijving veldbezoeken**

Bezoeken juni 2014

Het avondbezoek in juni was gericht op het vaststellen van foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen in en nabij het plangebied. Deze avond zijn negentien gewone dwergvleermuizen, twee ruige dwergvleermuizen, twee grootoorvleermuizen en één laatvlieger waargenomen. Sporen die duiden op een verblijfplaats zijn niet gevonden.

Het ochtend bezoek in juni was met name gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en het vaststellen van vliegroutes. Deze ochtend zijn negen foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Zwermgedrag is niet waargenomen en verblijfplaatsen zijn niet aangehouden.

Bezoeken juli 2014

Het avondbezoek in juli is vooral gericht geweest op het vaststellen van vliegroutes, foerageergebied en activiteiten bij eventuele verblijfplaatsen. Deze avond zijn twintig gewone dwergvleermuizen, één ruige dwergvleermuis, drie laatvliegers, twee grootoorvleermuizen en drie baardvleermuizen waargenomen nabij en in het plangebied. Sporen die duiden op een verblijfplaats zijn niet gevonden.

Het ochtend bezoek in juli is met name gericht geweest op het vaststellen van verblijfplaatsen en vliegroutes. Nabij en in het plangebied zijn zeven foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Zwermgedrag is niet waargenomen.

Bezoek augustus 2014

Het bezoek in augustus is gericht geweest op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en baltsende mannetjes. Deze avond zijn in en nabij het plangebied één rosse vleermuis en negen foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Tevens zijn twee baltsende gewone dwergvleermuis gehoord. Zwermgedrag is niet waargenomen.

Bezoek september 2013

Het bezoek in oktober is gericht geweest op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en baltsende mannetjes. Deze avond zijn in en nabij het plangebied twee ruige dwergvleermuizen, één rosse vleermuis en tien foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Tijdens dit veldbezoek zijn vier baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Paarverblijfplaatsen zijn niet gevonden; ook het najaarszwermgedrag is niet waargenomen.

3.1.2 **Overzicht gebruik van het plangebied door vleermuizen**

Overzicht waarnemingen

In totaal zijn in het plangebied en omgeving de onderstaande zes soorten vleermuizen aangetroffen:

– Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i> ;
– Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathussii</i> ;
– Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i> ;
– Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i> ;
– Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i> ;
– Baard (brandt's)vleermuis	<i>Myotis mystacinus/ brandtii</i> .

De overige in de tabel genoemde soorten zijn niet in het plangebied of de directe omgeving daarvan aangetroffen. Het betreft de watervleermuis, meervleermuis en franjestaart.

De verspreiding van vleermuizen in en nabij het plangebied is met stippen in Figuur 3.1 weergegeven. Om het beeld overzichtelijk en duidelijk te houden zijn niet alle waarnemingen weergegeven. Het kaartje geeft een beeld welke delen van het plangebied en omgeving het meest door de vleermuizen worden bezocht.

Figuur 3.1. Overzicht van vleermuizen die in het plangebied voorkomen, hierbij is de gewone dwergvleermuis aangegeven met een blauwe stip, de ruige dwergvleermuis met een groene stip, de rosse vleermuis met een rode stip, de laatvlieger met een gele stip, de gewone grootoorvleermuis met een roze stip en de baarvleermuis met een witte stip.

Verblijfplaatsen/zwermgedrag

Verblijfplaatsen en zwermgedrag zijn in het plangebied niet waargenomen.

Foerageergebied

In en rond het plangebied zijn in wisselende samenstellingen en aantallen foeragerende vleermuizen aanwezig. Van een soortenrijke en druk bezochte foerageerplek kan echter niet gesproken worden. De meeste waarnemingen betreffen vleermuizen die kort het plangebied aandoen om vervolgens het plangebied weer te verlaten.

Vliegroutes

Echte overduidelijke vliegroutes waarbij met een zekere regelmaat vleermuizen passeren zijn niet gevonden. De vleermuizen vliegen vanuit wisselende richtingen willekeurig het plangebied in en uit. De meest passerende vleermuizen zijn waargenomen buiten het plangebied; het betreft gewone dwergvleermuizen die passeren langs de Steenweg ten oosten van het plangebied.

Paarterritoria

In augustus zijn drie baltsende mannetjes van de gewone dwergvleermuis waargenomen in en rondom het plangebied. In september zijn er ook drie baltsende mannetjes van de gewone dwergvleermuis gehoord.

In Figuur 3.2 zijn de locaties van zowel augustus (gele stip) als september (rode stip) aangegeven. Paarverblijfplaatsen zijn niet aangetroffen in het plangebied.

Figuur 3.2. Baltsplaatsen mannetjes gewone dwergvleermuis in augustus 2014 (gele stippen) en in september 2014 (rode stip).

3.2 Amfibieën

Tijdens het onderzoek stond er geen water in het regenwaterbassin behorende bij het kassencomplex. De overige waterlopen in het plangebied waren tijdens een groot gedeelte van de onderzoeksperiode dicht begroeid met water/oeverplanten zoals riet en liesgras en bestonden uit water en blad.

Er zijn vier soorten amfibieën gevangen in het plangebied; de kleine watersalamander, de gewone pad, de bruine kikker en groene kikkers (geen meerkikkers en ook geen poelkikkers). Er zijn geen zwaar beschermde amfibiesoorten aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies onderzoek

4.1.1 *Vleermuizen*

Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied zes soorten vleermuizen waargenomen:

- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Rosse vleermuis
- Laatvlieger
- Gewone grootoorvleermuis
- Baard/brandt's vleermuis.

Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn in het plangebied niet aangetroffen; ook is zwermgedrag niet waargenomen. In het plangebied zijn geen vliegroutes aangetroffen. Ook is geen sprake van een massaal bezocht foerageergebied in het plangebied. Tijdens het nader onderzoek naar vleermuizen zijn geen sporen (vleermuisuitwerpselen, meststrepen, afgebeten insectenvleugels en vetsporen) aangetroffen die toegekend kunnen worden aan vleermuizen.

In het plangebied zijn in het najaar (zowel in augustus als in september) drie baltsende mannetjes van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Paarverblijfplaatsen zijn echter niet aangetroffen.

4.1.2 *Amfibieën*

In het plangebied zijn zwaar beschermde amfibiesoorten niet aangetroffen tijdens de veldbezoeken in de periode februari tot en met juli 2014. Het is dan ook onwaarschijnlijk dat het plangebied een functie voor deze soorten vervult. Daarom is het gebied in juli 2014 vrijgegeven voor deze soorten.

4.2 Toetsing Flora- en faunawet

4.2.1 *Vleermuizen*

In het plangebied zijn zowel in augustus als september drie baltsende mannetjes van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Baltsende gewone dwergvleermuizen hebben geen vaste baltsplek, maar zijn mobiel. Roepende mannetjes hebben dus in de nabijheid een territorium en paarverblijfplaats. Paarverblijfplaatsen behoren tot de vaste rust- en verblijfplaatsen en zijn volgens de Flora- en faunawet beschermd. Dergelijke paarverblijfplaatsen kunnen zich zowel binnen als buiten het plangebied bevinden. Binnen het plangebied zijn dergelijke verblijfplaatsen niet aangetroffen. Het is dan ook uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden leiden tot een verstoring van een (beschermde) paarverblijfplaats.

Foerageergebied is beschermd als het van essentieel belang is voor het in stand houden van een vaste verblijfplaats. Dit is het geval als bij het verdwijnen van het foerageergebied de verblijfplaats ook zou verdwijnen. Echter, het plangebied wordt niet intensief gebruikt als foerageergebied. In en rond het plangebied zijn in wisselende samenstellingen en aantallen foeragerende vleermuizen aanwezig. In de omgeving van het plangebied is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig in de vorm van bijvoorbeeld het bos/parkgebied ten westen van het plangebied. Door het voornemen wordt geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen aangetast.

Op basis van het uitgevoerde vleermuisonderzoek kan in alle redelijkheid worden gesteld dat de voorgenomen plannen weinig of geen invloed zullen hebben op de vleermuisactiviteiten die zijn vastgesteld binnen het plangebied. Voor wat betreft vleermuizen zijn er geen belemmeringen te verwachten ten aanzien van de Flora- en faunawet.

4.2.2 **Amfibieën**

Zwaar beschermde amfibieën zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen. De soorten zijn derhalve uitgesloten van het plangebied. Voor wat betreft zwaar beschermde amfibiesoorten zijn er geen belemmeringen ten aanzien van de Flora- en faunawet.

Tijdens het onderzoek zijn wel enkele Tabel 1-soorten aangetroffen. In het kader van de zorgplicht dient tijdens de werkzaamheden hier rekening mee gehouden te worden.

4.3 **Aanbevelingen**

Vleermuizen

Alhoewel geen verblijfplaatsen zijn aangetroffen maken vleermuizen wel gebruik van de omgeving in en nabij het plangebied. Om te voorkomen dat vleermuizen tijdens de werkzaamheden worden verstoord, wordt sterk aangeraden om het aanbrengen van verlichting zoveel mogelijk te beperken (ook tijdens de bouw). Nagenoeg alle vleermuissoorten zijn namelijk gevoelig voor lichtverstoring. Indien gewenst zou tevens in het toekomstige ontwerp rekening gehouden kunnen worden met vleermuizen door verlichting te gebruiken die minder verstorend is voor vleermuizen. Lage armaturen met wit licht die naar beneden uitstralen vormen geen belemmering voor vleermuizen en zouden gebruikt kunnen worden.

Daarnaast zijn er speciaal voor renovatie of nieuwbouw onderhoudsvrije vleermuisenkokers in de handel die ingemetseld kunnen worden en zogenaamde vleermuiskwartieren die eenvoudig te bevestigen zijn aan muren (zie onder andere Brochure 'Vleermuisvriendelijk bouwen', Korsten *et al.*, 2011). In de permanente situatie (bij nieuwbouw) kan daarnaast gekozen worden om de spouwmuren toegankelijk te maken voor vleermuizen. Wanneer spouwmuren toegankelijk worden gemaakt voor vleermuizen moet er tussen de buitenmuur en het isolatiemateriaal (de luchtspouw) minimaal 3 cm ruimte zijn. Daarbij moeten de vleermuizen zowel aan de buitenmuur als de isolatielaag kunnen hangen. Steenwol- of glaswoldekens moeten worden voorzien van een harde ruwe buitenlaag (Korsten *et al.*, 2011).

Vogels

Huismussen zijn kenmerkende stadsvogels. In de nieuwe situatie kunnen daarom speciaal voor deze beschermde en in aantal teruglopende soort nestkasten worden aangeboden. Zo kunnen bijvoorbeeld kasten van Vivara¹ worden aangeboden en verspreid over de nieuwe gebouwen worden opgehangen. Deze verblijfplaatsen moeten niet te heet worden in de middagzon: bij voorkeur hebben de locaties een noord of oost expositie of een ligging in de schaduw van een dakgoot of iets desgelijks.

---

¹ Vivara.nl 'Nestkast voor de Huismus'

5 Bronnen

Korsten Erik, Herman Limpens, Herman Bouman, Jeroen Reinhold, 2011. Brochure 'Vleermuisvriendelijk bouwen'. Landschapsbeheer Flevoland, Lelystad, december 2011.

Limpens, H., Twisk, P., Veenbaas, G., 2004. Met vleermuizen overweg. Uitgave Dienst Weg- en Waterbouw, Delft, en Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Arnhem.

Limpens, H., Regeling, J., Koelman, R., 2009. Vleermuizen en planologie.

Oranjewoud, 2013. Beersteeg te Zaltbommel. Natuurtoets.

RVO, 2014. Soortenstandaard Gewone grootoorvleermuis *Plecotus auritus*;

RVO, 2014. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*;

RVO, 2014. Soortenstandaard Ruige dwerg vleermuis *Pipistrellus nathussii*.

RVO, 2014. Soortenstandaard Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*.

RVO, 2014. Soortenstandaard Watervleermuis *Myotis daubentonii*.

RVO, 2014. Soortenstandaard Heikikker *Rana arvalis*.

RVO, 2014. Soortenstandaard Kamsalamander *Triturus cristatus*.

RVO, 2014. Soortenstandaard Rugstreppad *Bufo calamita*.

RVO, 2014. Soortenstandaard Poelkikker *Rana lessonae*.

Websites:

www.telmee.nl

www.waarneming.nl

Bijlage I

Soortbeschrijvingen

Soortbeschrijvingen aangetroffen soorten

Vleermuizen (Bron o.a. EZ)

Gewone Dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) is een zeer kleine, roestbruine tot donkerbruine vleermuis met donkerbruine of zwarte oren, een romplengte van niet meer dan vijf cm en een gewicht van 3,5 tot 8 gram. De naar verhouding lange, smalle vleugels (spanwijdte 18 tot 24 cm) maken dat ze in de vlucht groter lijken dan ze zijn.

De gewone dwergvleermuis is een algemeen voorkomende soort die hoofdzakelijk verblijft in gebouwen (spouwmuren, dakbetimmering, onder daken, enz.). Het dier jaagt in de beschutting van opgaande vegetatie, binnen de bebouwing in tuinen en bij straatlantaarns, boven water, in bossen en langs bosranden, in en langs lanen, bomenrijen, singels, houtwallen en holle wegen. Gewone dwergvleermuizen gebruiken de verblijfplaatsen binnen het netwerk van een kraamkolonie plaatstrouw, maar verhuizen daarbinnen vaak. Mannetjes bezetten in de bebouwde omgeving een territorium. Hier wordt vooral tussen eind augustus en begin oktober fanatiek gebaltst. Ergens binnen dit territorium wordt een paarplaats gezocht. De precieze locatie is moeilijk vast te stellen; het gaat dan om spleten en gaten in gebouwen, plekken die in de winter door kleine groepen ook als winterverblijf worden gebruikt. Overwinterende dieren verblijven vooral in gebouwen, in spouwmuren, achter daklijsten en onder dakpannen, maar ook in spleten in muren van forten. Daarnaast gebruiken ze onderaardse kalkgroeven als winterslaapplaats. Ze kiezen meestal vorstvrije, wat warmere en droge plaatsen.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) is een kleine vleermuis, met een lengte van circa 5,5 cm, een gewicht van 6 tot 15,5 gram en een spanwijdte van 23 tot 25 cm. Het is een donkerbruine tot roodbruine vleermuis met kleine, zwarte, ronde oren. De soort is iets groter en zwaarder dan de verwante gewone dwergvleermuis en heeft een duidelijke beharing tot op een derde van de bovenzijde van de staartvlieghuid en aan de onderzijde van de dijbenen. In de vlucht oogt de ruige dwergvleermuis wat groter dan de gewone dwergvleermuis.

De ruige dwergvleermuis is in ons land een algemeen voorkomende soort, waarvan de verspreiding en aantallen stabiel lijken. Het is een soort van half open, bosrijke landschappen. Vaak jagen ze langs bosranden, door lanen, boven open plekken in bos en langs houtwallen. Waterpartijen en beschutte oevers vormen een belangrijk onderdeel van het leefgebied. Bij relatief windstil weer kunnen ze tot ver boven open water vliegen. Ze jagen ook graag bij straatlantaarns. Echter, bebouwing en ook open gebied zijn minder in trek. Kraamgroepen zijn in Nederland nauwelijks gevonden. Uit het buitenland zijn deze bekend van spleten en gaten in bomen, uit nest- en vleermuiskasten, in wildkansels en in gebouwen achter betimmeringen, achter daklijsten, onder dakbedekking en op zolders. Twee Nederlandse kraamgroepen bewoonden spouwmuren. Solitaire mannetjes en kleine groepen zijn gevonden in spleten en gaten in bomen, achter loshangend schors en in kasten. Ze gebruiken meerdere verblijfplaatsen en verhuizen relatief vaak. Ze jagen tot op 5 à

10 km van de verblijfplaats, waarbij de vliegroutes zoveel mogelijk lijnvormige structuren volgen. Roepende territoriale mannetjes en paarverblijven zijn in Nederland gevonden in nest- en vlemuiskasten, boomholtes, achter daklijsten en betimmeringen, maar ook onder pannen of in spouwmuren. Vaak liggen er grote groepen paarverblijven of – territoria in een klein gebied bijeen. Oude holenrijke loofbossen in de buurt van waterpartijen kunnen verworden tot echte paargebieden van ruige dwergvlemuizen, waar haast in elke boom een mannetje zit te roepen. Maar ook de bebouwde kom langs de kust of bij rivieren kan volop gebruikt worden. Veelal gaat het om langjarig gebruikte, traditionele paargebieden.

Rosse vlemuis

De rosse vlemuis (*Nyctalus noctula*) is een van de grootste vlemuissoorten van West-Europa, met een gewicht van rond de dertig gram en een spanwijdte van 32-40 cm. De naam houdt verband met de kleur van de vacht, die roodbruin (rossig) is.

De rosse vlemuis is in West-Europa een uitgesproken boombewonende soort. Ze gebruiken vooral boomholten (o.a. spechtengaten) voor kraamkolonies, als winterverblijven en verblijfplaatsen van paartjes en individuele dieren. Doordat de rosse vlemuis tamelijk luidruchtig is, en de geluiden ook zonder hulpmiddelen vaak goed te horen zijn, zijn de verblijfplaatsen relatief makkelijk te vinden. Tegelijkertijd zijn ze gebonden aan open, waterrijk landschap zoals: uiterwaarden, moerassen, infiltratiegebieden, veengebieden en grote meren. Jachtplaatsen van de rosse vlemuis liggen meestal in open terrein, waar met snelle duiken op insecten gejaagd wordt. De rosse vlemuis jaagt vooral boven water en moerassige gebieden en jaagt ook wel bij straatverlichting. Ze blijven op relatief grote afstand van bomenrijen en bosranden. Jachtperiodes liggen vooral in de avond- en ochtendschemering, en duren ongeveer een uur. Tussentijds keren de dieren terug naar hun verblijfplaatsen. De rosse vlemuis gaat relatief laat (november) in winterslaap en is geen stabiele slaper. Langere slaapperiodes worden bij zacht weer afgewisseld met fasen waarin grote groepen dieren uitzwermen en soms andere verblijfplaatsen opzoeken. In groepen van enkele tientallen tot vele honderden dieren overleven ze temperaturen onder nul.

Laatvlieger

De laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) is een grote vlemuis met een lichaamslengte tot ongeveer acht cm, vrij brede vleugels met een spanwijdte tot 38 cm en een gewicht tot 34 gram. De oren zijn kort en driehoekig, gezicht en neus zijn donker tot zwart. Het dier oogt donker. De vacht is donkerbruin aan de basis tot roodbruin aan de haarpunten. De onderzijde is iets lichter en bruin tot geelbruin. In de vlucht zijn de brede vleugels en de stompe, gebogen staartvlieghuid met een of twee uitstekende staartwervels opvallende kenmerken.

De laatvlieger is een gebouwbewonende soort die overal in Nederland wordt aangetroffen, vooral in relatief open gebied. Het is een typische soort van het agrarische landschap en de rand van bebouwingskernen. In de buurt van de bebouwde kom wordt de laatvlieger vaak gezien jagend op insecten in het licht van straatlantaarns. Doorgaans vliegt de laatvlieger in de beschutting van bosranden, heggen en lanen op een hoogte tussen vijf en twintig meter boven (vochtige) graslanden, weilanden, langs kanalen en vaarten en in tuinen en parken met vijvers. Bij windstil weer kunnen laatvliegers ook boven open water jagen. Verblijfplaatsen van de (kraam)groepen zijn vooral bekend in en op gebouwen: in spouwmuren, achter betimmeringen en daklijsten, onder pannen, op zolders. In de paartijd (september/oktober) worden regelmatig kleine groepjes aangetroffen op locaties

waar ze in de zomer niet zaten. Ze bewonen een netwerk van verschillende huizen tot op hooguit enkele honderden meters uit elkaar.

Ze verhuizen soms wel binnen het netwerk, maar zijn in principe erg plaatstrouw. Soms wordt een en hetzelfde huis jaar na jaar als zomer- en winterverblijf gebruikt. De jachtgebieden liggen doorgaans in een straal van één tot vijf kilometer rondom de kolonie. Vliegroutes volgen waar mogelijk lijnvormige structuren, maar bij gunstige weersomstandigheden worden grotere afstanden door open gebied gevlogen.

Gewone grootoorvleermuis

De gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) heeft kenmerkende grote drie tot vier cm lange oren. Het is een middelgrote vleermuis, met een lengte tot 5,5 cm, een gewicht van 4,5 tot 12 gram en zeer brede, relatief lange vleugels met een spanwijdte van 24 tot 28,5 cm. De rugvacht is geelbruin tot bruin en de buikvacht is grijs- tot geelwit. Buik en rug hebben een donkerbruine ondervacht. De kleur van de snuit is variabel, van roze tot bruin getint.

Gewone grootoorvleermuizen jagen in langzame cirkels en een langzame, wendbare vlucht dicht op en door de vegetatie, waarbij insecten van bladeren of uit de lucht worden gegrepen. Zij vliegen rond door beschutte plekken in bossen en kleinschalig parkachtig landschap, boven bospaden, lanen en open plekken, langs bosranden en laag boven (bloeiende) kruidenbegroeiing of langs de kroon van (bloeiende) bomen. Als wendbare vliegers jagen ze ook veel in gebouwen.

Ze gedragen zich opportunistisch in hun keuze van verblijfplaatsen. Ze worden zowel op zolders, achter betimmeringen, daklijsten en vensterluiken, in spouwmuren en onder dakpannen, als in holten en spleten in bomen en in vleermuiskasten gevonden. Ze vormen meestal groepen van 5 tot 25, bij uitzondering tot 80 dieren. De (kraam)groep leeft in een netwerk van een groot aantal bij elkaar gelegen verblijfplaatsen. De dieren verhuizen vaak. Ze jagen in de directe omgeving van de verblijfplaats tot op circa drie kilometer afstand. Ze volgen lijnvormige structuren als vliegroute, maar in bos of heel kleinschalig landschap vliegen ze gewoon overal doorheen. De paartijd loopt van de herfst tot en met het voorjaar. In de herfst en het voorjaar worden grootoormannetjes waargenomen die vanaf boomstammen, maar ook bijvoorbeeld vanaf daklijsten, luid roepend baltsen. Als winterverblijf worden grotten, kalksteengroeven, oude steenfabrieken, bunkers, forten, vestingwerken, ijskelders en (kasteel)kelders gebruikt. Overwinterende gewone grootoorvleermuizen zijn echter ook op zolders en kerktorens, en een enkele keer in boomholten gevonden. Gewone grootoorvleermuizen gelden als standvleermuizen die meestal in de onmiddellijke nabijheid van hun zomerverblijfplaatsen overwinteren. De maximale afstand waarover verplaatsingen van geringde dieren zijn geregistreerd is ongeveer 90 km.

Baardvleermuis

De gewone baardvleermuis (*Myotis mystacinus*) lijkt sterk op de Brandt's vleermuis (*M. brandti*). Ze worden als tweelingsoorten behandeld aangezien beide soorten naast elkaar kunnen voorkomen en zij nagenoeg dezelfde ecologische niche bezetten in het landschap. Deze beide 'baardvleermuizen' zijn in de vlucht te herkennen aan een stereotype, rustige vlucht met een regelmatig ritme, en aan de korte vleugels en de relatief donkere buikvacht. Met welke van beide soorten je van doen hebt, is echter niet vast te stellen op basis van het vlieggedrag en echosignaal op de batdetector. De gewone baardvleermuis is een kleine vleermuis met een lengte van nog geen vijf cm, een gewicht van 4 tot 8 gram en relatief korte vleugels (spanwijdte van 19 tot 23,5 cm). De Brandt's vleermuis is ietsje groter. Gezicht, oren en vlieghuid van de gewone baardvleermuis zijn zwartbruin en ook de spitse tragus (het oorlepelje dat voorkomt dat tijdens de vlucht lucht in de oren suist) is

relatief donker, waarmee de soort ook in kleur enigszins verschilt van de Brandt's vleermuis. De vacht is relatief lang en dondergrijs tot donkerbruin.

De gewone baardvleermuis is in Nederland een schaars voorkomende soort van het kleinschalige agrarische cultuurlandschap en van bosgebieden. Baardvleermuizen jagen – met hun rustige, rechtlijnige vlucht – dicht langs de vegetatie. Ze vliegen in stereotype banen op en neer over bospaden, boven bosbeken, langs bosranden en houtwallen, of in cirkels en lussen boven een open plek in het bos. Vaak worden avond aan avond dezelfde plekken opgezocht en dezelfde banen gevlogen. De prooien worden uit de lucht gevangen zonder veel van de vliegbaan af te wijken. De gewone baardvleermuis bewoont in de zomer spleten en gaten in bomen, zolders, betimmeringen en vensterluiken aan huizen, of vleermuiskasten. Een kraamgroep varieert van tien tot meer dan honderd dieren en bewoont een netwerk van verblijfplaatsen waarbij telkens slechts een deel van de verblijfplaatsen binnen het netwerk bewoond wordt. Individuele dieren en groepen verhuizen regelmatig. De homerange wordt als relatief klein ingeschat. Het merendeel van de dieren jaagt binnen één tot drie kilometer van de verblijfplaats, met maxima tot 10 km. De baardvleermuis is een standvleermuis, die meestal tot hooguit 100 km aflegt tussen zomer- en winterverblijf. Als winterverblijf kiest de gewone baardvleermuis vooral onderaardse ruimten zoals kalksteengroeven, bunkers, forten, vestingwerken, oude steenfabrieken, ijs- en kasteelkelders. In de herfst en in het voorjaar worden winterverblijven gebruikt als 'zwermlocatie'. Tijdens deze fasen kunnen zwermen jonge mannetjes, maar ook gemengde groepen van vrouwtjes en volwassen mannetjes bij de ingangen en in de verblijven worden waargenomen.

Bijlage II

Toetsingskader Flora- en faunawet

Toetsingskader Flora- en faunawet

Inleiding

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2). Deze zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Verbodsbepalingen

In de Flora- en faunawet staan een aantal verbodsbepalingen om beschermde soorten specifiek te beschermen. Deze verbodsbepalingen zijn opgenomen in artikel 8 tot en met 18, waarbij artikel 8 tot en met 12 direct betrekking hebben op de bescherming van (standplaatsen van) planten en (leefgebieden van) diersoorten. Hieronder zijn beknopt de verbodsbepalingen op een rij gezet:

- Artikel 8) het is verboden beschermde planten te plukken, te snijden, te vernielen of op een andere manier te verwijderen;
- Artikel 9) het is verboden om beschermde dieren te verwonden, doden of te vangen;
- Artikel 10) het is verboden om beschermde dieren opzettelijk te verontrusten;
- Artikel 11) het is verboden om nesten, voortplantings- of andere vaste verblijfplaatsen van dieren te verstoren of aan te tasten;
- Artikel 12) het is verboden om eieren van beschermde dieren te rapen, beschadigen of te vernielen.

Vrijstelling of ontheffing verbodsbepalingen

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden:

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrictlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime.

Algemene vrijstelling

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (artikel 8 t/m 12) en is derhalve geen ontheffing nodig. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet wel de zorgplicht nakomen.

Vrijstelling onder gedragscode

Voor tabel 2-soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (artikel 8 t/m 12) als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. De goedgekeurde gedragscodes staan vermeld op de website van het Ministerie van EZ (www.drloket.nl). Voor de meeste activiteiten zijn er inmiddels gedragscodes goedgekeurd. De kans is groot dat de voorgenomen activiteit kan worden uitgevoerd onder één van de vele goedgekeurde gedragscodes. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden.

Ontheffing tabel 2 en 3

Als er niet kan worden gewerkt onder een geldige gedragscode, is voor tabel 2-soorten alsnog een ontheffing nodig om toestemming te hebben voor het overtreden van de verbodsbepalingen in de wet. Ook voor tabel 3-soorten geldt een ontheffingsplicht. Ingrepen waarbij de verbodsbepalingen worden overtreden moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan Dienst Regelingen door middel van een ontheffingsaanvraag, vergezeld van een overzicht van mitigerende of compenserende maatregelen om effecten tegen te gaan.

Wanneer mitigerende maatregelen voldoende worden geacht om effect voorafgaand aan de ingreep te voorkomen, krijg u bericht terug in de vorm van een 'positieve afwijzing' van uw ontheffingsaanvraag. Dit betekent dat u uw werkzaamheden mag uitvoeren, mits zij precies volgens het mitigatieplan worden uitgevoerd. Op deze manier worden overtredingen van de Flora- en faunawet voorkomen. Als de mitigerende of compenserende maatregelen (tijdelijke) effecten niet kunnen voorkomen en de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt, dan wordt een ontheffing verleend.

Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Habitatrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van bijlage IV-soorten met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen. Een ontheffing voor ruimtelijke ingrepen is alleen mogelijk onder de volgende wettelijk belangen:

- Bescherming van flora en fauna;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Voor de meeste ruimtelijke projecten betekent dit dat een ontheffing voor Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten alleen kan worden aangevraagd onder dwingende redenen van groot openbaar belang. Dit belang moet worden onderbouwd om het groot openbaar belang aan te tonen. Een groot openbaar belang is een belang op regionale of nationale schaal. Vaak is de verwijzing naar een regionale structuurvisie voldoende.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 tot en met 3. Alle vogels zijn in het broedseizoen gelijk beschermd. De bescherming van vogels is hoofdzakelijk gericht op de bescherming van de nesten. Daarbij wordt wel een onderscheid gemaakt in nesten die jaarrond zijn beschermd (Categorie 1 tot en met 4-vogelsoorten), nesten die alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (Categorie 5-vogelsoorten) en nesten die niet jaarrond zijn beschermd (overige vogelsoorten).

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Vogelrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van vogels met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen of dwingende redenen van groot openbaar belang. Om ruimtelijke ontwikkelingen toch uit te kunnen voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om effecten vooraf te voorkomen. Om zeker te zijn van de juiste maatregelen is het aan te bevelen om de maatregelen voor te leggen aan het Ministerie van EZ door het indienen van een ontheffingsaanvraag. Hoewel een ontheffing voor vogels in de meeste gevallen niet kan worden afgegeven, geeft de Minister in haar besluit aan of de maatregelen voldoende zijn (positieve afwijzing).

Procedure ontheffingsaanvraag

Tabel 2-soorten

Voor soorten van tabel 2 geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt en geen ontheffing nodig is. Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Tabel 3-soorten

Indien beschermde soorten van tabel 3 zijn aangetroffen in het plangebied, dan is mogelijk een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Net als voor tabel 2-soorten geldt dat als u maatregelen kunt nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), u geen ontheffing van de Flora- en faunawet hoeft aan te vragen. U kunt uw mitigatieplan voorleggen bij Dienst Regelingen voor goedkeuring.

Voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn (die ook onder de tabel 3-soorten van de Flora- en faunawet vallen) is het niet langer mogelijk ontheffing aan te vragen op grond van ruimtelijke ontwikkelingen (zie 2.4.4). Dat zelfde geldt voor vogelsoorten (zie 2.4.5).

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen.

Dienst Regelingen zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) (bij een aanvraag onder de Omgevingsvergunning) of een 'positieve afwijzing' (bij een regulier ingediende aanvraag) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

De doorlooptijd van een ontheffingsaanvraag bij Dienst Regelingen bedraagt doorgaans 6 weken tot 4 maanden.

Wabo

Vanaf 1 oktober 2010 is voor ruimtelijke ontwikkelingen de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) in werking getreden. Dit houdt in dat de benodigde vergunningen en ontheffingen, dus ook die ten aanzien van de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet, in de meeste gevallen via een omgevingsvergunning gaan lopen. De aanvraag voor de omgevingsvergunning wordt ingediend bij de betreffende gemeente en vervolgens door de gemeente ter beoordeling voorgelegd aan het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voormalig Ministerie van LNV). Het Ministerie van EZ geeft bij goedkeuring een

vgb (verklaring van geen bedenkingen) af. Deze vgb vervangt de huidige ontheffing Flora- en faunawet.

De grootste veranderingen in het nieuwe systeem zijn dat:

- het Ministerie van EZ geen direct contact meer met de aanvrager heeft;
- de gemeente verantwoordelijk is voor toezicht en handhaving van de vgb in de omgevingsvergunning.

Het doel van deze herstructurering is het versnellen en vergemakkelijken van de procedure.